§ 787
Lausunto pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

HEL 2015-005013 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaukset sähköisen lausuntopalvelun kysymyksiin.

Tulisiko pormestarin suora vaali mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Lainsäädäntövalmistelussa tulisi pidättäytyä erillisistä vaalijärjestelmään liittyvistä yksittäisistä muutoksista, ennen kuin on selvillä valtakunnallisesta sote-ratkaisusta ja mahdollisista muista hallinnonuudistuksista seuraavat muutostarpeet vaalijärjestelmään.

Helsingin kaupunginvaltuusto on strategiaohjelmassaan valtuustokaudelle 2013–2016 päättänyt, että kaupungin johtamisjärjestelmä uudistetaan seuraavalle valtuustokaudelle. Johtamisjärjestelmän uudistamisen valmistelu on parhaillaan käynnissä. Valmistelun yhteydessä pormestarimallin käyttöönottoa Helsingissä arvioidaan. Asiasta ei ole toistaiseksi esityksiä tai päätöksiä. Asiasta Helsingin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli pormestarimalliin siirrytään, niin valtuusto valitsee pormestarin. Tämä käytäntö soveltuu luontevasti suomalaiseen edustuksellisen demokratian perinteeseen.

Tulisiko alueellisten toimielinten valitseminen suorilla vaaleilla mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: Kyllä.

Lainsäädännön tulisi mahdollistaa kunnille joustavasti erilaisia malleja toteuttaa paikallisdemokratiaa.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön pormestarinvaalin?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Helsingin kaupungin johtamisjärjestelmään uudistukseen liittyvässä kaupungin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli käyttöön otetaan pormestarimalli, niin valtuusto valitsee pormestarin.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön kunnanosavaaleja?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Kommentit edellä.

Miten ehdokasasettelu pitäisi toteuttaa kunnanosavaaleissa? Pitäisikö ehdokkaita kunnanosavaalissa voida asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistysten että puolueiden vai vain valitsijayhdistysten?

Vastaus: Ehdokkaita voisivat asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistykset että puolueet.

Kommentteja: Ei.

Millaisia tehtäviä kunnat voisivat mielestänne delegoida vaaleilla valituille alueellisille toimielimille?

Vastaus: Kuntien toimintaympäristön muutosvoimat ja maan hallitusohjelman linjaukset ovat viemässä suuntaan, jossa kuntien tehtäviä pyritään karsimaan. Toimivallan hajauttaminen ei saa muodostaa päällekkäisiä tehtäviä.

Jos kukaan pormestariehdokkaista ei saa yli puolta annetuista äänistä ensimmäisellä kierroksella, mikä olisi mielestänne tarkoituksenmukainen pormestarin valintatapa?

Vastaus: Kunnassa toimitetaan kahden viikon kuluttua toinen vaali kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä.

Kommentteja: Ei.

Tulisiko vaaleilla valitun pormestarin peräkkäisiä toimikausia rajoittaa?

Vastaus: Ei.

Jos kyllä, kuinka moneen toimikauteen? Kommentteja: Ei.

Ovatko ehdotetut vaaleilla valitun pormestarin asema ja tehtävät mielestänne tarkoituksenmukaisia?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Suoralla vaalilla valitun pormestarin asema ja tehtävät olisivat esityksen mukaan lähtökohtaisesti vastaavat kuin voimassa olevan kuntalain mahdollistamalla valtuuston valitsemalla pormestarilla.

Muuta lausuttavaa esityksestä:

Vastaus: Teknisesti useamman periaatteeltaan erilaisen vaalin järjestäminen samanaikaisesti voi aiheuttaa sekaannusta äänestäjien keskuudessa.

Käsittely

Vastaehdotus:
Hannu Oskala: Kappaleet 7, 8 ja 9 muutetaan kuulumaan seuraavasti:

(7) Tulisiko alueellisten toimielinten valitseminen suorilla vaaleilla mahdollistaa lainsäädännössä?

(8) Vastaus: Kyllä.

(9) Lainsäädännön tulisi mahdollistaa kunnille joustavasti erilaisia malleja toteuttaa paikallisdemokratiaa.

Kappale 10 poistetaan.

Kannattaja: Silvia Modig

Äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Kappaleideet 7, 8 ja 9 muutetaan kuulumaan seuraavasti: (7) Tulisiko alueellisten toimielinten valitseminen suorilla vaaleilla mahdollistaa lainsäädännössä? (8) Vastaus: Kyllä. (9) Lainsäädännön tulisi mahdollistaa kunnille joustavasti erilaisia malleja toteuttaa paikallisdemokratiaa. Kappale 10 poistetaan.

Jaa-äänet: 6
Arja Karhuvaara, Jarmo Nieminen, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tatu Rauhamäki, Laura Rissanen

Ei-äänet: 9
Veronika Honkasalo, Otso Kivekäs, Silvia Modig, Hannu Oskala, Osku Pajamäki, Terhi Peltokorpi, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Sanna Vesikansa

Äänin 6 - 9 kaupunginhallitus hyväksyi Hannu Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutetun esityksen.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Liitteet

1 VMn ja OMn lausuntopyyntö 21.4.2015
2 Suorat vaalit työryhmän ehdotus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote	**Otteen liitteet**
Valtiovarainministeriö	Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaukset sähköisen lausuntopalvelun kysymyksiin.

Tulisiko pormestarin suora vaali mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Lainsäädäntövalmistelussa tulisi pidättäytyä erillisistä vaalijärjestelmään liittyvistä yksittäisistä muutoksista, ennen kuin on selvillä valtakunnallisesta sote-ratkaisusta ja mahdollisista muista hallinnonuudistuksista seuraavat muutostarpeet vaalijärjestelmään.

Helsingin kaupunginvaltuusto on strategiaohjelmassaan valtuustokaudelle 2013–2016 päättänyt, että kaupungin johtamisjärjestelmä uudistetaan seuraavalle valtuustokaudelle. Johtamisjärjestelmän uudistamisen valmistelu on parhaillaan käynnissä. Valmistelun yhteydessä pormestarimallin käyttöönottoa

Helsingissä arvioidaan. Asiasta ei ole toistaiseksi esityksiä tai päätöksiä. Asiasta Helsingin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli pormestarimalliin siirrytään, niin valtuusto valitsee pormestarin. Tämä käytäntö soveltuu luontevasti suomalaiseen edustuksellisen demokratian perinteeseen.

Tulisiko alueellisten toimielinten valitseminen suorilla vaaleilla mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: Ei.

Lainsäädäntövalmistelussa tulisi pidättäytyä erillisistä vaalijärjestelmään liittyvistä yksittäisistä muutoksista, ennen kuin on selvillä valtakunnallisesta sote-ratkaisusta ja mahdollisista muista hallinnonuudistuksista seuraavat muutostarpeet vaalijärjestelmään.

Kuntien toimintaympäristön muutosvoimat ja maan hallitusohjelman linjaukset ovat viemässä suuntaan, jossa kuntien tehtäviä pyritään karsimaan. Tässä tilanteessa ei ole perusteltua hajauttaa demokraattista päätöksentekoa.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön pormestarinvaalin?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Helsingin kaupungin johtamisjärjestelmään uudistukseen liittyvässä kaupungin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli käyttöön otetaan pormestarimalli, niin valtuusto valitsee pormestarin.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön kunnanosavaaleja?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Kommentit edellä.

Miten ehdokasasettelu pitäisi toteuttaa kunnanosavaaleissa? Pitäisikö ehdokkaita kunnanosavaalissa voida asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistysten että puolueiden vai vain valitsijayhdistysten?

Vastaus: Ehdokkaita voisivat asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistykset että puolueet.

Kommentteja: Ei.

Millaisia tehtäviä kunnat voisivat mielestänne delegoida vaaleilla valituille alueellisille toimielimille?

Vastaus: Kuntien toimintaympäristön muutosvoimat ja maan hallitusohjelman linjaukset ovat viemässä suuntaan, jossa kuntien tehtäviä pyritään karsimaan. Toimivallan hajauttaminen ei saa muodostaa päällekkäisiä tehtäviä.

Jos kukaan pormestariehdokkaista ei saa yli puolta annetuista äänistä ensimmäisellä kierroksella, mikä olisi mielestänne tarkoituksenmukainen pormestarin valintatapa?

Vastaus: Kunnassa toimitetaan kahden viikon kuluttua toinen vaali kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä.

Kommentteja: Ei.

Tulisiko vaaleilla valitun pormestarin peräkkäisiä toimikausia rajoittaa?

Vastaus: Ei.

Jos kyllä, kuinka moneen toimikauteen? Kommentteja: Ei.

Ovatko ehdotetut vaaleilla valitun pormestarin asema ja tehtävät mielestänne tarkoituksenmukaisia?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Suoralla vaalilla valitun pormestarin asema ja tehtävät olisivat esityksen mukaan lähtökohtaisesti vastaavat kuin voimassa olevan kuntalain mahdollistamalla valtuuston valitsemalla pormestarilla.

Muuta lausuttavaa esityksestä:

Vastaus: Teknisesti useamman periaatteeltaan erilaisen vaalin järjestäminen samanaikaisesti voi aiheuttaa sekaannusta äänestäjien keskuudessa.

Esittelijän perustelut

Valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö ovat 21.4.2015 pyytäneet lausuntoa pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Lausuntopyyntö on saapunut oikeusministeriön sähköisen lausuntopalvelun kautta. Lausuntopyyntö on esityslistan liitteenä. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 31.8.2015 www.lausuntopalvelu.fi kautta tai sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Uusi kuntalaki (410/2015) on tullut toukokuun alusta 2015. Kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä tammikuussa 2014 Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä linjasi käynnistettäväksi kuntalaista erillisen valmistelun, joka mahdollistaisi sekä suoran

pormestarivaalin järjestämisen että alueellisen toimielimen valinnan vaalein. Molemmat näistä edellyttävät kuntalain ohella myös vaalilain muuttamista.

Nyt kyseessä oleva hallituksen esitysluonnos on valmisteltu valtiovarainministeriön huhtikuussa 2014 asettamassa valmistelutyöryhmässä, jossa oli valtiovarainministeriön lisäksi oikeusministeriön ja Suomen Kuntaliiton edustajia. Valmistelun tukena on toiminut kuntalain kokonaisuudistuksen parlamentaarinen seurantaryhmä.

Esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli valmistella lainsäädäntömuutokset, jotka mahdollistaisivat kunnan pormestarin ja alueellisen toimielimen valitsemisen suorilla vaaleilla. Ehdotukset tarvittavista kuntalain ja vaalilain muutoksista tuli valmistella hallituksen esityksen muotoon. Tarkoituksena on, että lakimuutokset voisivat tulla voimaan vuonna 2016 siten, että pormestarinvaali ja kunnanosavaalit olisivat kuntien käytettävissä vuoden 2017 kuntavaalien yhteydessä.

Työryhmän ehdotuksen mukaan valtuusto voisi päättää, että pormestari ja/tai alueellisten toimielinten jäsenet valitaan kunnassa suorilla vaaleilla. Pormestarinvaali ja kunnanosavaalit toimitettaisiin kuntavaalien yhteydessä.

Pormestarinvaalilla valitun pormestarin asema, tehtävät ja toimikausi olisivat lähtökohtaisesti samat kuin valtuuston valitsemalla pormestarilla. Valtuustolla olisi oikeus erottaa pormestarinvaalilla valittu pormestari määräenemmistöpäätöksellä, jos hän ei nauttisi valtuuston luottamusta. Lisäksi säädettäisiin pormestarin vaalitavasta.

Valtuusto päättäisi vaaleilla valittujen alueellisten toimielinten tehtävistä, määrästä, aluerajauksesta sekä jäsenten lukumäärästä. Kunnanosavaaleilla valitut alueelliset toimielimet olisivat muiden alueellisten toimielinten tapaan asemaltaan lautakuntia tai johtokuntia. Lisäksi ehdotetaan säännöksiä äänioikeudesta, vaalikelpoisuudesta, vaalipiireistä, ehdokasasettelusta sekä ennakkoäänestyksestä pormestarinvaaleissa ja kunnanosavaaleissa sekä muita vaalien toimittamiseksi tarvittavia säännöksiä.

Kaupungin johtamisjärjestelmän uudistaminen

Kaupunginhallituksen johtamisen jaosto valmistelee strategiaohjelman mukaista kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamista. Johtamisen jaosto päätti 29.4.2015 lähettää valtuustoryhmille kyselyn johtamisjärjestelmän uudistamisesta. Kyselyyn sisältyivät kysymykset

pormestarin ja alueellisten toimielinten suorien vaalien sopivuudesta Helsinkiin. Pääosaa ryhmien vastauksista käsiteltiin johtamisen jaoston kokouksessa 15.6.2015. Kyselyn vastauksia on hyödynnetty lausunnon valmistelussa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Liitteet

1 VMn ja OMn lausuntopyyntö 21.4.2015
2 Suorat vaalit työryhmän ehdotus

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Valtiovarainministeriö	Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano Liite 1 Liite 2

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 24.08.2015 § 762

HEL 2015-005013 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

24.08.2015 Pöydälle

Esittelijä muutti esitystään siten, että kappale 24 muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Kommentteja: Ei.

Kaupunginhallitus päätti panna esittelijän muuttaman esityksen pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja

Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Kaupunginhallituksen johtamisen jaosto 17.08.2015 § 23

HEL 2015-005013 T 03 00 00

Esitys

Kaupunginhallituksen johtamisen jaosto esitti kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättäisi seuraavaa:

Kaupunginhallitus antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon pormestarin ja alueellisten toimielinten suoria vaaleja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaukset sähköisen lausuntopalvelun kysymyksiin.

Tulisiko pormestarin suora vaali mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Lainsäädäntövalmistelussa tulisi pidättäytyä erillisistä vaalijärjestelmään liittyvistä yksittäisistä muutoksista, ennen kuin on selvillä valtakunnallisesta sote-ratkaisusta ja mahdollisista muista hallinnonuudistuksista seuraavat muutostarpeet vaalijärjestelmään.

Helsingin kaupunginvaltuusto on strategiaohjelmassaan valtuustokaudelle 2013–2016 päättänyt, että kaupungin johtamisjärjestelmä uudistetaan seuraavalle valtuustokaudelle. Johtamisjärjestelmän uudistamisen valmistelu on parhaillaan käynnissä. Valmistelun yhteydessä pormestarimallin käyttöönottoa Helsingissä arvioidaan. Asiasta ei ole toistaiseksi esityksiä tai päätöksiä. Asiasta Helsingin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli pormestarimalliin siirrytään, niin valtuusto valitsee pormestarin. Tämä käytäntö soveltuu luontevasti suomalaiseen edustuksellisen demokratian perinteeseen.

Tulisiko alueellisten toimielinten valitseminen suorilla vaaleilla mahdollistaa lainsäädännössä?

Vastaus: Ei.

Lainsäädäntövalmistelussa tulisi pidättäytyä erillisistä vaalijärjestelmään liittyvistä yksittäisistä muutoksista, ennen kuin on

selvillä valtakunnallisesta sote-ratkaisusta ja mahdollisista muista hallinnonuudistuksista seuraavat muutostarpeet vaalijärjestelmään.

Kuntien toimintaympäristön muutosvoimat ja maan hallitusohjelman linjaukset ovat viemässä suuntaan, jossa kuntien tehtäviä pyritään karsimaan. Tässä tilanteessa ei ole perusteltua hajauttaa demokraattista päätöksentekoa.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön pormestarinvaalin?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Helsingin kaupungin johtamisjärjestelmään uudistukseen liittyvässä kaupungin valtuustoryhmille tehdyssä kyselyssä painottui näkemys, että mikäli käyttöön otetaan pormestarimalli, niin valtuusto valitsee pormestarin.

Näettekö mahdollisena, että kuntanne ottaisi tulevaisuudessa käyttöön kunnanosavaaleja?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Kommentit edellä.

Miten ehdokasasettelu pitäisi toteuttaa kunnanosavaaleissa? Pitäisikö ehdokkaita kunnanosavaalissa voida asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistysten että puolueiden vai vain valitsijayhdistysten?

Vastaus: Ehdokkaita voisivat asettaa kuntavaalien tapaan sekä valitsijayhdistykset että puolueet.

Kommentteja: Ei.

Millaisia tehtäviä kunnat voisivat mielestänne delegoida vaaleilla valituille alueellisille toimielimille?

Vastaus: Kuntien toimintaympäristön muutosvoimat ja maan hallitusohjelman linjaukset ovat viemässä suuntaan, jossa kuntien tehtäviä pyritään karsimaan. Toimivallan hajauttaminen ei saa muodostaa päällekkäisiä tehtäviä.

Jos kukaan pormestariehdokkaista ei saa yli puolta annetuista äänistä ensimmäisellä kierroksella, mikä olisi mielestänne tarkoituksenmukainen pormestarin valintatapa?

Vastaus: Kunnassa toimitetaan kahden viikon kuluttua toinen vaali kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä.

Kommentteja: En ota kantaa.

Tulisiko vaaleilla valitun pormestarin peräkkäisiä toimikausia rajoittaa?

Vastaus: Ei.

Jos kyllä, kuinka moneen toimikauteen? Kommentteja: Ei.

Ovatko ehdotetut vaaleilla valitun pormestarin asema ja tehtävät mielestänne tarkoituksenmukaisia?

Vastaus: En ota kantaa.

Kommentteja: Suoralla vaalilla valitun pormestarin asema ja tehtävät olisivat esityksen mukaan lähtökohtaisesti vastaavat kuin voimassa olevan kuntalain mahdollistamalla valtuuston valitsemalla pormestarilla.

Muuta lausuttavaa esityksestä:

Vastaus: Teknisesti useamman periaatteeltaan erilaisen vaalin järjestäminen samanaikaisesti voi aiheuttaa sekaannusta äänestäjien keskuudessa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi